

Vrhu navedenih kiparskih skic, modelov in posnetkov izvirnih svojih umotvorov je razpostavil Ivan Rendić dvoje, troje poprsij, med katerimi zavzema prvo mesto njegovo najnovejše mojstrsko delo, prej omenjena »Hercegovka«. Ta poprsni kip mlade deklice v narodni noši je izklesan iz snežno-belega kararskega marmorja. Posebno milobno obličje Hercegovke, v klasičnem ovalu prikrojeno, je vprav očarljivo, da se ti vtisne v spomin za vse žive dni! —

Razen razstavljenih del je Rendić izdelal nešteto množino vsakovrstnih podob, reliefov, kipov in spomenikov, ki dičijo razna hrvaška pokopališča in javne trge mnogih jugoslovanskih mest... Tudi na slovenski zemlji se nahaja nekoliko njegovih kiparskih proizvodov, n. pr. doprsni medaljon s portretom našega Stanka Vraza v njegovi rojstni hiši v Cerovcu blizu Ljutomeru, ki so ga odkrili dne 8. septembra 1880. l., potem v nagrobnem mavzoleju čestite obitelji slov. mecena Josipa Gorupa na reškem pokopališču, kjer je uprizorjena apoteoza prve žene Gorupove; končno ona kolosalna statua v parku pred južnim kolodvorom tržaškim, ki simbolizuje združenje Trsta z Avstrijo. Tudi ona bajna vila v ruskem slogu g. Anteja Jakića v Barkovljah pri Trstu je Rendićeva ustvaritev! Skratka: kdor si je hotel pridobiti nekakšen poprečen pregled vseh kiparskih del Rendićevih, temu je bil na porabo v razstavi obširen album njegovih proizvodov! —

Ivan Rendić je rodom Hrvat z otoka Brača v Dalmaciji, kjer ima tudi svoje kamenolome. On je bil kolega našega prerano umrlega Janeza Šubica, s katerim je skupno študiral na akademiji »delle belle arti« v Benetkah. —

Do nedavno je Ivan Rendić bival v Trstu, odkoder se je predlanskim preselil v Zagreb, kjer si je zgradil svoj posebni atelier. Ker se nahaja še v najlepši moški dobi in je na duhu in telesu zdrav in čil, imajo se bratje Hrvati nadejati od njega še marsikakšnega prelepega kiparskega umotvora! In Rendić je življenja vesel, dela željen mož, hrepenceč po naročilih velikih monumentalnih kiparskih del.

Ko sem ga pred nekimi leti posetil v njegovem tržaškem atelierju, rekel mi je, da se kani preseliti v — Odeso. Na moje začudenje mi je odvrnil:

»Što ćete! Toliko sam študirao i se pripravljao za svoj poziv, a sada, kad bi htio raditi i pokazati, što sam naučio, nemam nikakve naručbe!« —

A nekoliko mesecev pozneje me sreča na ulici, pa mi pravi že od daleč:

»Gospodine! Neću v — Odesu! Dobio sam nalog za spomenike Kačiću-Miošiću u Makarski i Gunduliću u Dubrovniku i jošte nekoja druga kiparska djela!« —

In tako je ostal Ivan Rendić v domovini, kjer naj ga Bog ohrani še mnogaja leta!

V. Holz.

Med revijami

Londonski »Nineteenth Century« ima v majski številki članek: »Zmote novodobne vzgoje«. Pedagog Gorst, ki je spisal članek, se boji, da bi angleški narod ne mogel izpolniti njemu namenjene »velike zadače« na svetu. Gorst piše, da je poučevalni sistem od začetka do konca popolnoma in načeloma zavožen. Gorst pravi namreč: »Ne da bi hotel osebno napadati, bodi

na glas povedano, da Angleška ni nikdar bolj pogrešala velikih mož, nego v zadnjem poldrugem letu«. Verjamemo; vojska z malim boerskim narodičem je za Angleže precejšnja blamaža, in kar je še bridkeje, stane jih že blizu sto milijonov liber (skoraj 2500 milijonov kron). Za narodne neuspehe in uspehe se nalaga dandanes odgovornost, oziroma se poje slava šoli. Pruski šolmešter je dobil baje bitki pri Kraljevem Gradcu in Sedanu ter je potolkel avstrijskega in francoskega kolego. Gorst išče torej v slabi šoli vzrok splošne suše na njivi talentov in velikih duhov. Po njegovem mnenju je največja zapreka, ki se stavi na pot občenemu napredku, dušna konvencionalnost, katero neguje naš vzgojevalni sistem. Le-ta uprega mlade duhove v iste ojnice brez razlike in jim udarja isti pečat poprečne vsakdanjosti. Leto za letom prihaja iz šol in z včeučilišč na tisoče mladih ljudi, ki so vsi natančno prikrojeni po istem vzorcu, kakor »klobase iz Chicaške tovarne«, pravi Gorst drastično. Vsak ima isto znanostno zalogo, in vsled tega je trg prenapolnjen z nebrom delavcev, izvežbanih za isto vrsto opravil. Mnogo izmed njih se jih izgubi in propade. — Ali vzgoja sama na sebi ne zna pripravljati za življenje? Ali so učni predmeti sami na sebi brez koristi in torej nepotrebni? To ne; vzgoja je neizogibna priprava za vsako vrsto plodnega dela, toda samo, ako deluje na razumen način. Ne, kar se uči, je smešno. Smešno in škodljivo je pa, da se vsak posameznik pita z isto vednostno krmo kakor njegov sosed, brez obzira na osebni okus in posebne zmožnosti. V začetni, srednji in na veliki šoli se uči vsak posameznik iste konvencionalne tvarine in si preoblaga možgane z marsikatero nepotrebno šaro. Šola vtisne vsakemu isti pečat in mu zatre samorodnost in — talent. S to nespametjo se začenja že pri detetu v zgodnji mladosti. V devetindevedesetih slučajih izmed sto je edini uspeh modernega šolskega pouka samo ta, da ustavi otrokovo dušno rast in skazi naravni razvoj njegovih sposobnosti. Bržko se dete nauči dovolj besed, da zna izražati svoje misli, je izroče starši in država pedagogu, da obdeluje njegovo mišljenje in je napelje v običajne konvencionalne kolesnice. Genij in samorodnost se mu pulita s korenino na prekanjen način. Dete ne bi smelo dobivati sploh nikakega pouka, dokler nima vsaj sedem let. Kdor ima opravka z otroki, se lahko preveri, da se vedoželjnost, opazovanje in premišljevanje o skoraj vseh predmetih vzbujajo in razvijajo najbolj med petim in šestim letom. Glavna naloga učiteljeva bodi, da pusti mlademu duhu širiti se svobodno zunaj čitanja, pisanja in računanja. Čitanje prepogosto nadomešča lastno premišljevanje; pisanje in računanje pa je samo mehanično vežbanje roke in možgan. Začetni pouk bodi omejen na kolikor moči malo predmetov: čitanje, pisanje, domača zgodovina, materni jezik so dovolj trden temelj individualnemu razvoju. — Po našem šolskem sistemu pa se zmeče v takozvane razrede večje število otrok, katerim se potem vtepa v glave množica vednosti, ne na podlagi individualnih posebnosti vsakega deteta, ampak po ustanovljenem zakonu in načrtu in po načelu, da mora štirideset do petdeset otrok natanko isto delati in isto misliti. Nasledki so neizogibni. Vzgajajo se bedasti otroci s tem, da se jim vtepavajo predmeti, kateri niso zanje. Ta metoda poučevanja »en bloc« bi se imela za vselej zavreči. Ali ne samo to, tudi poučevanja samega, kakor mi razumemo ta izraz, bi se bilo ogibati. Otroci bi se imeli izpodbujati k samostojnemu mišljenju; manje bi imeli čitati in več misliti. Učenje na pamet

pa bi moralo biti prepovedano pod kaznijo. Učiteljeva dolžnost naj bi ne bila ta, da premlewa razredu določene tvarine, ampak da stopa v prijazno dotiko z vsakim učencem in da izkuša pospeševati naravni razvoj njegove individualnosti. Učitelj bi imel slediti, ne pa voditi, pravi Gorst smelo; to se pravi: učiteljevo opravilo naj bi bilo, da spozna naravno nagnenje in nadarjenost vsakega učenca in da po tem uravnava njegovo izobraževanje. Po prisiljeni, enolični metodi pa se ne more razvijati detetov duh. Vzgojevalni smoter bi imel biti ta, da se iz vsakega posameznega učenca napravi najboljši, kar se da ž njim doseči, ne pa da se potisne v poprečno srednost.

Fr. Svetič.

»Wisła«, miesięcznik, poświęcony krajoznawstwu i ludoznawstwu z rysunkami. Tom XV. Zvezek 1. in 2. Warszawa. 1901. Uredništvo tega folkloristnega mesečnika nam je doposlalo dva prva letošnja zvezka, in g. Magiera nas je s posebnim pismom opozoril na to, da je v 2. zvezku napisal črtico, ki se tiče nas Slovencev. Na str. 251. i. d. piše g. M. o ljudski nagrobni poeziji slovenski, katero je študiral kot gost svojega tovariša, g. Dermote, na pokopališču v Żeleznikih. Na nekaterih nagrobnih napisih kaže pisatelj, kako se razodeva v preprostih verzih mišljenje našega ljudstva o posmrtnem življenju . . .

A.

Naše obnebjje

Astronomski koledar za julij. Merkur se prikaže konec julija kot jutranjica. — Venera se vidi na severozapadnem obzorju kot večernica. — Mars stoji na zapadnem nebu; 1. dne zapada ob 10¹/₄ zvečer, zadnjega dne julija pa ob 9³/₄. — Jupiter se vidi celo noč; konec meseca zapada ob 1³/₄ popoldne. — Saturn sveti celo noč.

Splošni pregled

† PAVLINA PAJKOVA.

Dne 1. junija ob 5¹/₂ uri zjutraj je zatisnila svoje oči odlična, izredno plodovita in priljubljena slovenska pesnica in novelistinja Pavlina Pajkova. Teden poprej je bila zbolela vsled prehlajenja pljuč. Ime pokojnice je znano širom slovenske domovine, in ni ga omikanca, ki bi ne bil čital vsaj nekatere njenih povesti in romanov. Pavlina Pajkova je prva Slovenka, ki si je upala z večjimi spisi v javnost. Pred njo ni, izvzemši Lujizo Pesjakovo, nobena slovenska